

Asia: VN/33963/2024

Lausuntopyyntö hallituksen esityksestä kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Kotoutumista ja kielitaitoa edistävien koulutusten uudistaminen

Kalajoen Kristillinen Opisto katsoo, että esitysluonnos kaventaa kotoutumista ja kielitaitoa edistäviä koulutuksia liiaksi työvoimapoliittiseksi koulutukseksi ja purkaa vapaan sivistystyön oppilaitosten lakisääteisen roolin kotoutumiskoulutuksessa. Tämä heikentää kotoutumisen kokonaisvaltaisuutta, sulkee osan maahanmuuttaneista koulutuksen ulkopuolelle sekä lisää alueellista eriarvoisuutta.

Kotoutumiskoulutus on yksilön kannalta keskeinen sivistyksellinen oikeus ja yhteiskunnan kannalta välttämätön investointi yhteiskuntarauhaan, osallisuuteen ja turvallisuuteen. Luku- ja kirjoitustaidon, kielitaidon sekä yhteiskuntavalmiuksien oppiminen muodostavat perustan arjessa toimimiselle ja yhteiskuntaan osallistumiselle, eikä niitä tule tarkastella ensisijaisesti työvoimapoliittisina välineinä.

Kotoutumiskoulutus on keskeinen osa yhteiskuntaan kiinnittymistä ja yksilön sivistyksellisten oikeuksien toteutumista, minkä vuoksi sen tulee olla julkisesti turvattua, pitkäjänteisesti rahoitettua ja valtakunnallisesti yhdenvertaisesti saatavilla. Näistä lähtökohdista kotoutumiskoulutusta ei voida pitää kilpailutettavana markkinapalveluna, vaan sen on säilyttävä osana julkista koulutusjärjestelmää

Esitämme, että:

- vapaan sivistystyön oppilaitosten tehtävä maahanmuuttaneiden koulutuksessa säilytetään lainsäädännössä, työvoimakoulutus voi täydentää tätä tehtävää koulutusvajaustilanteissa,
- omaehtoinen kieli-, lukutaito- ja perustaitokoulutus turvataan osana kotoutumissuunnitelmaa,

- kotoutumiskoulutus tunnustetaan sivistyksellisenä perusoikeutena rinnasteisesti perusopetukseen.
- Aikuisten perusopetuksen ikärajaus tulee poistaa. Ikärajaus kaventaa sivistyksellisiä oikeuksia ja on luonteeltaan syrjivä. Aikuisten perusopetuksessa opiskelee myös Suomessa syntyneitä henkilöitä, ja monille riittää alkuvaiheen perustaitojen vahvistaminen. Perustaidot ja kielitaito edistävät työllistymistä, eivät hidasta sitä.

Kotoutumiskoulutuksen siirtäminen avoimeen kilpailutukseen ja markkinaehtoiseen tuotantoon on koulutuksellisesti ja yhteiskunnallisesti ongelmallista. Malli uhkaa katkaista koulutuspolkuja, heikentää pedagogista laatua ja lisätä alueellista eriarvoisuutta.

Erityisen huolestuttavaa on, että taloudellisesti heikoissa kunnissa kotoutumiskoulutus voi käytännössä päättyä kokonaan, koska rahoitus ei ole korvamerkitty koulutuksen järjestämiseen. Tämä vaarantaa yhdenvertaiset sivistykselliset oikeudet koko maassa.

Kotoutumiskoulutuksen asemaa on tarkasteltava ensisijaisesti perusoikeuksien ja koulutuksellisen yhdenvertaisuuden näkökulmasta, ei markkinalähtöisen palvelutuotannon kautta. Koulutuksen jatkuvuus, pedagoginen laatu ja alueellinen saavutettavuus eivät saa riippua kilpailutuksen ehdoista tai tuottajien taloudellisista intresseistä.

Kotoutumisen edistämisen rahoituksen säästöt

Esitetyt rahoitusleikkaukset eivät ole pelkästään säästötoimia, vaan ne purkavat koulutusjärjestelmään kuuluvan kotoutumiskoulutuksen rakenteita ja vaarantavat oppilaitosten toimintaedellytykset.

Siirtymäajan puute on merkittävä ongelma:

- keskeneräisten opintojen loppuunsaattaminen vaarantuu
- oppilaitosten hallittu sopeutuminen estyy

Lisäksi ruotsinkielisille toimijoille annettu siirtymäaika ilman vastaavaa suomenkielisille rikkoo kielellisen yhdenvertaisuuden periaatetta ja asettaa opiskelijat sekä oppilaitokset eriarvoiseen asemaan.

Kotoutumiskoulutuksen siirtäminen avoimeen kilpailutukseen ja markkinaehtoiseen tuotantoon on koulutuksellisesti ja yhteiskunnallisesti ongelmallista. Malli uhkaa katkaista koulutuspolkuja, heikentää pedagogista laatua ja lisätä alueellista eriarvoisuutta.

Erityisen huolestuttavaa on, että taloudellisesti heikoissa kunnissa kotoutumiskoulutus voi käytännössä päättyä kokonaan, koska rahoitus ei ole korvamerkitty koulutuksen järjestämiseen. Tämä vaarantaa yhdenvertaiset sivistykselliset oikeudet koko maassa.

Kotoutumisen tavoitteet ja velvoittavuuden lisääminen

Kotoutumista ei tule määritellä yksinomaan työllistymisen näkökulmasta. Kotoutuminen on laaja-alainen prosessi, joka koskee myös lapsia ja nuoria, perheitä, kotivanhempia, ikääntyviä ja erityistä tukea tarvitsevia. Perustaidot, kielitaito, osallisuus ja yhteiskuntaan kiinnittyminen ovat edellytys myöhemmälle työllistymiselle.

Alkuvaiheen palveluprosessin muutokset

Kalajoen Kristillinen Opisto pitää tärkeänä, että alkuvaiheen osaamisen ja palvelutarpeen arviointi sekä kotoutumissuunnitelma ohjaavat kotoutujan tarkoituksenmukaisimmalle koulutuspolulle. Ohjauksen tehostaminen ei kuitenkaan ratkaise tilannetta, jos koulutusta ei ole riittävästi tarjolla alueellisesti tai jos toimintamallia kavennetaan siten, että osa kohderyhmistä jää vaille soveltuvaa koulutusta.

Muut huomiot

Kalajoen Kristillisen Opiston alueellinen rooli

Kalajoen Kristillinen Opisto on merkittävä kotoutumiskoulutuksen ja yhteisöllisen kotoutumisen toimija alueellaan.

Kotoutumiskoulutuksen laajuus opistolla:

- opiskelijoita vuosittain noin 50
- henkilöstöä koulutukseen liittyen 2 kokoaikaista (S2 kelpoisuus), osana työnkuvaa 6 henkilöä
- osuus opiston toiminnasta noin 30%

Kalajoen Kristillisen Opiston koulutus tavoittaa erityisesti:

- heikolla koulutustaustalla olevia
- luku- ja kirjoitustaidon oppijoita
- kotivanhempia ja pitkään Suomessa asuneita ilman koulutuspolkua

Kansanopiston yhteisöllinen ja kolmannen sektorin merkitys:

Kotoutuminen ei tapahdu pelkästään luokkahuoneessa. Kalajoen Kristillinen Opisto tukee kotoutumista muun muassa ystäväperhetoiminnalla, kansainvälisillä tapahtumilla ja yhteisöllisellä vapaa-ajan toiminnalla. Tällainen yhteiskuntaan kiinnittävä työ ei ole toteutettavissa kilpailutettuna palveluna, vaan perustuu pitkäjänteiseen kasvatukselliseen ja yhteisölliseen tehtävään.

Kalajoen Kristillinen Opisto katsoo, että esitystä tulee muuttaa olennaisesti ennen eduskuntakäsittelyä.

Välttämättömät muutokset:

1. Kotoutumiskoulutus tulee turvata sivistyksellisenä perusoikeutena osana virallista koulutusjärjestelmää.
2. Vapaan sivistystyön oppilaitosten lakisääteinen rooli kotoutumisessa on säilytettävä.
3. Rahoituksen jatkuvuus ja alueellinen saavutettavuus on varmistettava.
4. Kotoutumiskoulutusta ei tule siirtää avoimen kilpailutuksen varaan.
5. Riittävä ja kielellisesti yhdenvertainen siirtymäaika on turvattava.
6. Kansanopistojen yhteisöllinen ja kolmannen sektorin suuntaan ulottuva merkitys on tunnistettava.

Näiden muutosten avulla voidaan vahvistaa kotoutumista, ehkäistä syrjäytymistä ja turvata yhteiskuntarauha Suomessa.

Rantanen Niko
Kalajoen Kristillisen Opiston kannatusyhdistys ry